

מעשה בכהן אחד בעל מום שהיה עומד ומפציע עצים בלישכת דיר העצים, וראה את הרצפה שהיא משונה מחברותיה. בא ואמר לחבירו: בוא וראה את הרצפה הזאת שהיא משונה מחברותיה. לא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו, וידעו בייחוד ששם הארון גנוז. – תני רבי הושעיה: הקיש עליה בקורנם ויצאת אש ושרפתו.

אור לישרים

מחברותיה – ורצה לגלות לו את מקומה של אותה אבן. לא הספיק (בספר "והזהיר" וב"שרידי הירושלמי": ולא הספיק) לגמור את הדבר עד שיצתה (שיצאה) נשמתו – לא הספיק לסיים את העניין עד אותו זמן שמת, ולא נתגלה מקומה של אותה אבן, וידעו בייחוד (בכירור) ששם הארון גנוז – תחת אותה אבן בלשכת דיר העצים (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים אין המילים "בא ואמר... גנוז").

המשנה קיצרה את המעשה והביאה את עיקר הדברים ("עיונים בספרות התלמוד", עמוד 99).

ומציעים ברייתא: תני – שונה (ברייתא) רבי הושעיה (מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור הראשון): הקיש עליה בקורנם ויצאת (ויצאה) אש ושרפתו – מעשה בכהן אחד שהקיש (דפק, הלם) בקורנס (פטיש כבד (מקור המילה ביוונית)) על אותה אבן בלשכת דיר העצים ששם הארון גנוז, ויצאה אש ממקומה של אותה אבן ושרפה את הכוהן, ושוב לא נתגלה מקומה של אותה אבן (מעשה זה אינו המעשה שבמשנתנו).

בבבלי יומא נדא אמרו: אמר רב נחמן: תנא: וחכמים אומרים: ארון בלשכת דיר העצים גנוז. – אמר רב נחמן בר יצחק: אף אנן נמי תנינא (דבר זה במשנה): מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק, וראה רצפה משונה מחברותיה, ובא להודיע / לומר לחבירו, ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו, וידעו בייחוד ששם הארון גנוז.

מאי הוה קעביד (אותו כוהן שגילה רצפה משונה מחברותיה)? – אמר רבי חלבו: מתעסק / מתיז בקרדומו (גרזן) היה (והקיש בקרדום על הרצפה, ועל ידי כך גילה שהיא משונה מחברותיה).

תנא דבי רבי ישמעאל: שני כוהנים בעלי מומים היו מתלעים בעצים (מוציאים תולעים מהעצים המועלים על גבי המזבח), ונשמטה קרדומו של אחד מהם ונפלה שם / לאותו מקום, ויצתה האש / האור ואכלתו (לאותו כוהן).

☆☆☆

כיוון שדיברו לעיל על סופו של הארון בחורבן בית ראשון, מדברים כאן על תחילתו של הארון במדבר ועד שנבנה בית המקדש.

הרי שאפשר שצריך לומר בירושלמי כאן: "רבי שמעון אמר: במקומו היה הארון גנוז".

הדיבור בבבלי מ"ראשונה הא דאמרן" עד "חדרה" אינו מן המסורת של עולא אלא הוספה סתמית מאוחרת היא. המוסיף נתקשה במה שאמר רבי מתיא בן חרש שרבי אליעזר לומד "פעם ראשונה ושנייה" (משני מקראות) שהארון גלה לבבל, והרי בברייתא שלפנינו דורש רבי אליעזר רק דרשה אחת (השנייה היא מרבי שמעון). לכן הסביר שהכוונה היא לדרשה שלישית שלא נזכרה בברייתא שלפנינו.

אך מסתבר יותר שלפני רבי מתיא בן חרש היתה הגרסה ברבי אליעזר כמו שהוא בירושלמי כאן, ששתי הדרשות הן מרבי אליעזר (רבי שמעון לא נזכר כלל), ועליהן התכוון רבי מתיא בן חרש כשאמר "שרבי אליעזר מלמדנו פעם ראשונה ושנייה ארון גלה לבבל" ("מקורות ומסורות", מועד ג, עמוד צו).

בבית שני לא היה הארון לדברי הכל, והוא אחד מחמישה דברים שהיו במקדש ראשון ולא היו במקדש שני.

בירושלמי כאן הארון נקרא "כלי חמדה". ובירושלמי תעניות ב,א התיבה של בית הכנסת נקראת "כלי חמדה".

☆☆☆

במשנה שנינו: "ומעשה בכהן אחד שהיה מתעסק" וכולי.

מביאים ברייתא: מעשה בכהן אחד בעל מום שהיה עומד ומפציע (מבקע) (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים: 'ומפציל' (מבקע, מפריד לחלקים)) עצים בלישכת דיר העצים – הברייתא מבארת מה ששנינו במשנה: "מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק" (בדיר העצים עבדו כוהנים בעלי מום הפסולים לעבודת המקדש, והם הכינו עצים למערכה ובדקו אותם שלא יהיו מתולעים (מלאים תולעים), שכל עץ שנמצאו בו תולעים פסול למזבח, וגם הפציעו אותם שיתאימו למידות המזבח), וראה את הרצפה (בספר "והזהיר" וב"שרידי הירושלמי": 'וראה רצפה אחת') – במקום שישב, שהיא משונה מחברותיה – שלא היתה האבן שווה לשאר אבני הרצפה, והבין שזו האבן שסילקו ממקומה כשגנוז את הארון. בא ואמר לחבירו: בוא וראה את הרצפה הזאת שהיא משונה